

LIETUVA AUŠTANT 2024-IESIEMS

Įsiklausymų vykusių 2024 m. sausio 10 d. ataskaita

Vedėjos: Jolita Buzaitytė-Kašalynienė, jolita.kasalyniene@gmail.com, Agnė Mažvilaitė, agne.mazvilaite@gmail.com, Vilma Ferrari, vilma@imotec.lt, Jurgita Gaukštė

Nuotoliniu būdu, 11 dalyvių

RENGINIO EIGA

17.50 - 18.00 Prisijungimas ir pasisveikinimas

18.00 - 19.00 Dalijimasis išgyvenimais ir patirtimis bendroje grupėje

19.00 - 19.30 Bendroje grupėje paliestų temų išgryninimas. Diskusijos mažose grupėse

19.30 - 20.30 Temų analizė ir hipotezių formulavimas bendroje grupėje

VAIZDINIAI IŠ PIRMOS DALIES:

Armagedonas

Mes slepiamės bunkeriuose, o iš lėktuvų krinta karstai

Ne kaip aš ėjau per tuos metus. O kaip metai per mane ėjo

Kai guli su moterim, ji labai nori, o tu bijai kažko. Kad kažkas įsilauš į butą ir tave primuš, ir negali performinti dėl tos baimės.

Susidūrimas tarp kultūrų, tarp civilizacijų, tarp Rytų ir Vakarų. Kad tas frontas, tas skilimas, eina praktiškai per visą pasaulį.

Takusis blogis (Bauman)

Šizofreninė situacija. Šizofreniškas bendruomeniškumas

Teritorinis ar religinis konfliktas?

„Jobanas kapitalizmas“

Paralyžiuota kūryba (naujų statybų, darbų, šeimos)

Maža bendruomenė yra mūsų visuomenės atspindys. Yra visiškų paranojiku, nors galvojai, kad tavo bendrija yra auksinė...

Globalus blogis ateina

pabaigos. Kai vyks tokių didelių jėgų judėjimai, Lietuva bus palikta likimo valiai. Jos nestos ginti prancūzai, ispanai, galbūt lenkai padės... o jau tada ją Rusija „suvalgys“.

Be karo yra ir daugiau baimę bei nerimą generuojančių kontekstinių sąlygų. Krizė, ekonominis nuosmukis, infliacija, padidėję euriboras ir paskolų maržos ne tik LT, bet ir visame pasaulyje. Verslas visame pasaulyje mažina darbuotojų skaičius, ieško būdų, kaip išgyventi arba išlaikyti verslą, o gal pabėgti arba perkelti verslą į kitą pigesnę, saugesnę šalį. Ekonominis sąstingis paralyžius, ypačiai paveikia jaunos, besikuriančius žmones, nes jie negali imti paskolų, pirkti būstų, pradėti verslų, žodžiu, kurti savo gyvenimo. Nerimas dėl ateities, 2024-ieji bus rinkimų metai Lietuvoje ir JAV, neramu, kaip jie pasibaigs, kai tai paveiks tarptautinius santykius ir Pasaulio saugumo klausimus. Nebeaišku, ko dar galime sulaukti, ko tikėtis iš ateities.

Taigi nesaugumas ir baimė tęsiasi jau ne pirmus metus: trys metai pandemijos, paskui iš karto karas, tada antras karas. Norisi kurti gyvenimą: verslą, šeimą, būstą, - viską norisi kurti, norisi gyventi, bet tarsi save sustabdome. Tarsi klausiamo savęs – o jau galima gyventi? Esame pakibę tarpinėje, šizofreninėje situacijoje, iš vienos pusės, norisi gyventi, kurti, norisi normalybės ir pozityvo, o iš kitos pusės jaučiam poreikį gintis, ruoštis, sprukti, slėptis. Vienu metu turime eiti abiem keliais.

DI - kas čia per naujas darinys, kaip su juo būti? Ar jis draugas ar priešas? Ar jis palengvins mano gyvenimą, o gal priešingai – atims mano laisvę? Ar jis bus žmonių įrankis, o gal žmonės taps jo įkaitais, nes be DI negalės apsieiti, negalės be jo gyventi? Dabar bus vertingi tie žmonės (darbuotojai), kurie moka naudotis DI. Jei viską gali daryti DI, tai kam tada reikalingi žmonės? Gausu internetinių sukčių, neaišku kokiomis žinutėmis galima pasitikėti, o kurios yra apgaulė, kaip atskirti tikrą nuo netikros. Z. Baumano mintys apie takųjį blogį įgauna savo prasmę, atrodo, kad tas blogis skverbiasi visur, visas pasaulio vietas ir visas gyvenimo sritis.

Į karo ir DI grėsmes skirtingai reaguoja vyrai ir moterys, jaunesnės ir vyresnės kartos. Reaguodami į karo grėsmę vyresni vyrai nepasitiki valdžia, abejoja ar Lietuva jau pasiruošusi gintis, ar vis dar tik kalba apie tai, kad reikia ruoštis. Vidutinio amžiaus moterys svarsto, o kaip jos galėtų pasiruošti, kuo galėtų prisidėti karo atveju, gal eiti mokytis pirmos pagalbos, gal karo atveju galėtų maistą gaminti ar kažką organizuoti. Vyresnės kartos nerimauja dėl vaikų ir anūkų, nes vaikinams reiks eiti į kariuomenę, o merginos gali patirti prievartą. Jauni vyrai ne svajoja, ne švenčia, o galvoja kaip gintųsi karo atveju, o gal bėgtų... Vieni atideda, nekuria profesinių ilgalaikių projektų, o kiti atideda šeimos kūrimą, vaikų turėjimą, nes neaišku, ar galės jais pasirūpinti ir apginti.

DI kelia baimę vyresniesiems, nes jiems atrodė, kad jie jau moka naudotis kompiuterine įranga, bet supranta, kad reiks mokytis iš naujo, kad ateina kažkas, ko jie nemoka ir nesupranta. Džiaugiasi dėl savo vaikų, bet kartu ir baiminasi, kad jaunoji karta juos aplenks, nes greičiau mokosi ir įgunda naudoti išmaniąsias technologijas. DI pakeis konkurencines sąlygas, jei negebėsiu juo naudotis, tai neteksiu konkurencingumo darbo rinkoje, Bendrai visuomenėje didės nelygybė ir atskirtis.

Žmonės atsijungia nuo žiniasklaidos šaltinių (televizijos, laikraščių, socialinių tinklų). Sąmoningai atsiriboja nuo blogų žinių apie karą ir kitus baisumus, nuo negatyvios informacijos. Taip pat atsiriboja arba vengia tam tikrų nemalonių ir nepatogių, susipriešinimą ir prieštarą vertinimus keliančių temų. Išsiilgę pozityvaus ryšio, ieško jo nedidelėse

grupėse, kaimynų bendruomenėse. Arba traukiasi į savęs pažinimą ir paieškas tikrojo „aš“, keičia įpročius, eina į terapiją.

Žmonės atsiriboja nuo socialinių tinklų ir žiniasklaidos dar ir dėl to, kad šie tirština spalvas ir didina visuomenės susiskaldymą. Tiek žiniasklaida, tiek individai socialiniuose tinkluose, besivaikydami reitingų rašo apie didžiausius konfliktus, blogiausius poelgius ir naujienas. Ir tose reitingų, sekėjų paieškose dalyvauja visi: nuo paprasto piliečio iki Prezidento.

Tam tikra prasme žmonės yra verčiami arba jaučiasi priversti būti sąmoningais skaitytojais, socialinių tinklų vartotojais, nes ne visada aišku, kur tiesa, o kur melas. Kita vertus jie jaučia sociumo spaudimą rinktis: už Rusiją ar Ukrainą, už Izraelį ar už Palestiną. Nes vieną pasirinkus yra iš karto aišku, prieš ką esi ir negali būti už abidvi puses. Ir šis pasirinkimas generuoja susipriešinimą, konfliktą.

Bendruomeniškumas viešai propaguojamas, tačiau asmeniškai sunkiai įgyvendinamas: vieša vertybė, kurią asmeniškai nebūtinai patiriame, kaip gėrį, taiką ir ramybę. Bendruomenės remiamos per valstybines programas, bendruomenėms teikiami politikų prioritetai. Tačiau apie bendruomenės dažniausiai išgirstame, kai jos dalyvauja kažkokiuose konfliktuose arba kažkam priešinasi: Ažuolo nupjovimui, gatvės perdarymui, bendruomeninių globos namų atidarymui vaikams arba asmenims su negalia. Bendruomenė taip pat kaip ir šeima arba, kaip ir bet kokia mažesnė ar didesnė grupė, turi savo gyvenimo etapus: medaus mėnesį, kuris praeina, konfliktų stadiją: „iš tos labai draugiškos bendrijos, kur kartu švenčia, kepa šašlykus, kur šoka ir dainuoja, ir švenčia viską, nuvarė iki to, kad ten jau su advokatais pasikvietę begali kalbėtis“. Maža bendruomenė yra visuomenės atspindys joje yra visokių žmonių, su įvairiomis požiūromis ir vertybėmis. Vienintelis būdas bendruomenei, giminei, šeimai nesusipriešinti, tai priimti tuos požiūrių ir vertybių skirtumus: tavo artimas mylimas žmogus yra daugiau negu jo požiūriai ir vertybės, ir tu jį vis tiek mylėsi, gal barsitės, bet po to vėl apsikabinsite ir drauge verksite.

Visuomenėje girdisi politikų ir kapitalizmo kritika. Skauda ir juokinga, kad tiek nedaug politikų sprendžia klausimus tokioje mažoje valstybėje ir niekaip negali sutarti. Politikai arogantiški, ambicingi, vaikosi populiarumo, žmonės ir jų gerovė jiems nerūpi. Politikai simuliuoja rūpestį: viešų posėdžių metu, kol žiniasklaida filmuoja, tai rodo susidomėjimą ir uždavinėja klausimus, o nustojus filmuoti, išsėina ir toliau nesiklauso atsakymų. Lietuvoje yra žmonių, tikrai mąstančių komunistiškai, kairuoliškai, nuoširdžiai tikinčių, kad kapitalizmas yra blogai. Jie Lietuvoje jaučiasi nelaimingi ir nori revoliucijos, perversmo.

Regionuose yra žmonių manančių, kad nieko tokio, gal net būtų gerai, jeigu sugrįžtų tarybų valdžia, nes taip, kaip dabar yra nebe gerai, nes regionuose žmonės ir mokiniai neturi tokių pačių, lygių galimybių gauti išsilavinimą. Ten nėra tokių mokytojų kaip Vilniuje, nėra privačių mokyklų kaip Vilniuje, regionuose mokytojai yra tokie, kokie yra, jie nežino, kaip naudotis mokytojams suteikta laisve rinktis vadovėlius ir patiems kurti mokymo turinį. Kapitalizme kažkas turi labai daug, todėl gali daug dalykų leisti sau ir savo vaikams, o kiti turi ir gali labai mažai. Ir ta atskirtis pradeda labai skaudėti, tada išskyla netolimos praeities ilgesys, kad tarybų laikais viskas buvo aiškiau, viskas buvo paprasčiau, lygiau, geriau.

HIPOTEZĖ:

Besitęsiantis ir naujas karas ir ekonominis sąstingis, o gal ir nuosmukis, DI pagrįstos ir nepagrįstos grėsmės baimė, generuoja nesaugumo, pavojaus, nerimo dėl ateities jausmus. Šiuo metu lyg ir viskas gerai, gyvenimas teka įprasta vaga, bet vis tiek jaučiame, stebime nerimą keliančius ženklus, jaučiame išorės spaudimą. Bijome ne tik dėl karo, savo vaikų ateities, bet ir taip pat bijome atsilikti konkurencinėje kovoje. Gilėja nelygybė tarp mokančių ir nemokančių naudotis naujomis technologijomis ir nemokančių, jaunų ir senų. Tarp gyvenančių didmiesčiuose ir regionuose, kuriuose nėra tiek galimybių naudotis laisve rinktis švietimo, sveikatos paslaugų teikėjus, nes nėra iš ko rinktis, nei pinigine, nei paslaugų teikėjų gausos ir įvairovės prasme.

Pavojaus ir nesaugumo situacijoje ilgamės saugančio ir globojančio autoriteto (authority). Lyderio su aiškia pozicija, galinčio priimti šalį ir jos žmones išgelbėsiančius sprendimus, žinančio, ką reikia daryti šioje visuotinio pavojaus situacijoje. Brandus požiūris į tikrovę yra gebėjimas iškęsti neapibrėžtumą, atlaikyti prieštaravimus, tačiau spaudimas rinktis (skelti) tarp dviejų priešingų pozicijų yra toks didelis, kad jam neatsilaikome ir pasiduodame.

Todėl žmonės sąmoningai siekia atsiriboti nuo blogų, tendencingų žinių, riboja informacijos srautus, Atsitraukia į save, šeimą, bendruomenę, bet ir ten ne visada saugu, nes skiriasi šeimos narių, giminaičių, kaimynų požiūriai vertybiniais klausimais: kurią iš kariaujančių pusių palaikyti, kuri santvarka kapitalizmas ar socializmas yra geresnė, kas svarbiau asmeninė laisvė ar kolektyvinė lygybė.

Ataskaitą parengė:

**Jolita Buzaitytė-Kašalynienė,
Agnė Mažvilaitė,
Jurgita Gaukštė**